

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Даниела Христова Тасевска
при ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“,

на материалите, представени за участие в конкурс за заемане на
академичната длъжност „професор“ в
Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки,
професионално направление 3.2. „Психология“ (Социална психология)

Конкурсът за „професор“, обявен в ДВ, бр.96 от 17 ноември 2023 г. и на интернетстраница на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ е за нуждите на катедра „Психология“ към Педагогически факултет. За участие в обявения конкурс документи е подал доц. д-р Юрий Янакиев от ПУ „Паисий Хилендарски“.

1. Общо представяне на получените материали

Представената за оценка научна продукция представя научноизследователска и преподавателска работа на доц. д-р Юрий Янакиев в периода 2015 – 2024 г., за времето след заемане на академичната длъжност „доцент“. Кандидатът е оформил всички необходими документи за участие в конкурса, като е подал:

- *пълен списък с публикации с анотации и разделителни протоколи;*
- *документация и текстове на научните публикации;*
- *списък на цитиранията;*
- *документи, удостоверяващи научноизследователските му постижения;*
- *справка за приносите.*

Със заповед № РД-21-72 от 16.01.24 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм включена като член на научното жури на конкурс за

заемане на академичната длъжност „професор“ в ПУ по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология (Социална психология), обявен за нуждите на катедра „Психология“, Педагогически факултет.

По процедурата са спазени всички критерии и формални изисквания за провеждането на конкурса. *Наукометричната справка* за съответствие на минималните изисквания по 6-те групи показатели за участие на кандидата в обявения конкурс надвишава указания за тази академична длъжност лимит от 660 точки и се равнява на 1660 т.

По своя обем научната продукция на доц. Янакиев възлиза на 31 научни труда, съответстващи на профила на конкурса. В *Справката за забелязани цитирания* присъстват научни публикации като монографии, учебници, помагала, статии и доклади от участия в национални и международни научни конференции. Тя свидетелства за разпознаваемостта на кандидата в изследователското поле на социалнопсихологичното познание. Количеството и качеството на представените за рецензиране пълнотекстови научни трудове разкрива завидно ниво на експертност и професионална ерудиция, от страна на доц. Янакиев.

Информацията от творческата автобиография идентифицира широкия спектър от активности в научно-приложни форуми и е свидетелство за професионалния потенциал и стремеж за надграждане на уменията в различни области на психологическата теория и практика.

2. Кратки биографични данни

Научните интереси на доц. Янакиев са основно в четири предметни области на психологическата наука, а именно социалната, медицинската, педагогическата и развитийната психология. Те покриват изцяло научноизследователските и професионалните занимания на доц. д-р Юрий Янакиев и съответстват на тематичния фокус направление на обявения конкурс.

Доц. Юрий Янакиев е дипломиран магистър от Университета в По и региона на Адур – Академия Бордо, Франция. В същия университет защитава и защитава дисертационния си труд и придобива докторска степен по психология. В началото на професионалната си кариера е работил като съдебен експерт към Министерство на правосъдието и е бил хоноруван преподавател в ПУ и Нов български университет. От

2009 е редовен университетски преподавател на пловдивски университет, а през 2015 г. придобива академичната длъжност „доцент” по социална психология.

Доцент Янакиев преподава учебни дисциплини в бакалавърски и магистърски програми. Титуляр е на лекционни курсове в бакалавърска програма: Социална психология I и II част, Психолингвистика, Стрес и стратегии за справяне със стреса. В магистърските програми преподава Социално знание и поведение, Стрес и психично здраве, Мотивация и поведение, Психология на оптималното преживяване и др.

Кандидатът за професор членува в международни и национални организации и сдружения като Американска асоциация на психолозите, Общество за психология на личността и социалната психология, Съюз на учените в България, Дружество на психолозите в България (УИК: BG RP 100957), в което е секретар на секция „Социална, политическа и етнопсихология“. Член е на: Управителния съвет на Обществения съвет за култура и културно наследство; Научния комитет на Университетско издателство Рейн и Дунав и др.

Изпълнява следните административни функции:

- *Ръководител катедра „Психология и педагогика“ към ДКПРПС (от 2021г.);*
- *Директор на лаборатория по експериментална психология и невронауки (от 2022 г.);*
- *Директор на Университетски център за доброволци (от 2011 г.);*
- *Ръководител на магистърски програми „Психология на управлението“ и „Училищна психология“ (от 2019 г.) заместникдекан (2015-2019 г.);*
- *Научен секретар (2012-2015 г.) и факултетен координатор по програма „Еразъм+“ (2011-2019 г.) на Педагогическия факултет;*
- *Главен редактор на списание „Психология на развитието“ (от 2020 г.) и т.н.*

В документацията по процедурата е представена информация за множество участия на кандидата в национални и международни конференции, научни форуми, семинари и обучения. Осъществявал е академична мобилност по програмата „Еразъм” в редица чуждестранни университети и работил по различни научноизследователски проекти в областта на висшето образование.

3. *Обща характеристика на дейността на кандидата*

Като преподавател доцент Юрий Янакиев обезпечава провеждането на лекциите и семинарните занятия, които води с полезни учебни пособия. Научно-изследователската му активност включва ръководство на докторанти и дипломанти.

Оценка на научната и научно-приложна дейност на кандидата

Доцент Янакиев участва в конкурса за професор с:

- 1 монография;
- 1 публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен "доктор";
- 2 студии;
- 22 статии;
- 2 университетски учебника;
- 3 учебни помагала.

Четири от научните трудове са публикувани в чужбина, а двадесет и седем в България.

В този аспект определям, че предложената за рецензиране научна продукция е релевантна теоретична база на публичните, административните и практико-приложни дейности в досегашната професионална реализация на кандидата. Библиографските данни са цялостно описани в наукометричната справка по процедурата като са окомплектовани с оригинални екземпляри на посочените монографии и помагала и с копия на студиите, статиите и докладите, публикувани в указаните източници.

В допълнение на тях, в списъка от публикации фигурират научни заглавия извън конкурсната процедура, но същите са надеждна информация за неговия задълбочен професионален интерес към проблемните зони на социалната психология.

Извършеният съдържателен преглед върху научната продукция на доц. Янакиев позволява идентифициране на шест приоритетни семантични области, както следва:

1. Разработване и провеждане на кроскултурални изследвания, свързани със стрес, бърнаут и резилиънс сред педагогически специалисти и специалисти от помагащите професии. На база на емпирични проучвания с рискови групи генерирани алгоритми за справяне с хроничния стрес.

2. Оперативно дефиниране и апробиране на ефективни стратегии за справяне със стресорите на работното място и превенция на бърнаут синдром за укрепване на

психичното здраве и благополучие на специалисти от сферата на помагащите професии. Научно обосноваване на психологически практики с набор от интервенции за изграждане на компетентности за управление на стреса от страна на педагогическите кадри.

3. Идентифициране и анализ на био- и неврофийдбек методите и методите за неинвазивна мозъчна стимулация за разгръщане на потенциала на невротехнологиите като инструменти за личностно развитие и стимулиране на креативността при хора с увреждания.

4. Разширяване на теорията и обогатяване на практиките, свързани с психологическия резилиънс чрез традиционни и иновативни методи по отношение на изясняването на тяхната същност, специфика и детерминация.

5. Задълбочено изясняване и проблематизиране модерната функционалност на етичните конструкти „надежда“, „привързаност“, „общуване“, „креативност“, като феномени на индивидуалната и общностна идентичност.

6. Систематизиране на психологическото познание и извеждане на значими за биографичната теория дискурси от творчеството на Умберто Еко, Салвадор Дали, Рембранд, разясняващи корелацията между тяхната творческа насоченост, личностно развитие, съзряване и стареене.

Изтъкнатите до момента научни и приложни приноси на кандидата, ми позволяват да премина към конкретен анализ на трудовете по конкурсната процедура.

Хабилитационният монографичен труд *„Диагностика на бърнаут синдром при педагогическите специалисти. Стратегии за справяне с хроничния стрес на работното място.* (Второ допълнено и преработено издание). Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, 193 стр. ISBN 978-619-202-836-7 се базира на приложения от доц. Янакиев систематичен подход за диагностика, превенция и управление на психосоциалните рискове от бърнаут синдром за развитие на психологически резилиънс при педагогическите специалисти. В него е приведен многоаспектен анализ на две мащабни по своята продължителност изследвания.

Първото изследване е свързано с диагностициране нивото на бърнаут синдром сред педагогическите специалисти и анализ на тежестта на факторите: демография, професионална, семейна и социална среда, с цел разработване на алгоритми за справяне с хроничния стрес. В проучването участват 1000 учители от всички възрастови групи,

които практикуват в малки и големи градове и села. Методиката на изследването включва: сертифициран метод за оценка на стреса в работата (Burnout-Q) и авторски въпросник за влиянието на факторите на професионалната, семейната и социалната среда върху появата на бърнаут синдром при педагогическите специалисти.

Второто изследване е крос-културно, и предоставя диагностика и анализ на психосоциалните рискове и стреса на работното място при учители от Австрия, България, Гърция и Италия. Целта е разработване на алгоритъм за изграждане на компетентности за управление на стреса от страна на педагогическите специалисти, базиран на психологическия резилиънс и укрепване на психичното им здраве и благополучие.

Цялостният преглед на монографичния труд разкрива задълбочените психологически компетенции на Юрий Янакиев, между които синтезиране на знанията и интерпретиране на адекватно на емпиричните данни, по изясняване на функционалността на изследваните явления.

Учебникът *“Стрес и психично здраве: учебник за студенти”* Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“. ISBN 978-619-202-630-1, и **учебните помагала:** (1) „Янакиев, Ю.; Николов, Н. и др. (2022) *Резилиънс за учители: повишаване на устойчивостта към стрес и бърнаут синдром*. Пловдив: Издателство на Пловдивския университет “Паисий Хилендарски” (преведен на английски, български, немски, италиански, гръцки езици), ISBN 978-619-202-746-9; (2) *Лидерство и групово поведение: Наръчник за студенти*. Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“. ISBN ISBN 978-619-202-837-4; (3) *Стрес и психично здраве: университетско учебно пособие*. Университетско издателство „Паисий Хилендарски“. ISBN: ISBN 978- 8 619-202-634-9, са доказателство за уменията на доц. Янакиев да разработва от перспективата на социалната психология учебни ресурси с приложна насоченост, с оглед качеството на академична подготовка на студентите, в контекста на тяхното практическо обезпечаване с методи и техники за диагностично изследване.

Учебните пособия са композирани интерактивно, т.е. работата по темите предполага активна обратна връзка както по време на учебния процес, така и при самоподготовката на студентите. Така студентите имат възможност да приложат на практика знанията, придобити по време на лекции и упражнения и да формират начален диагностичен опит.

Висока оценка заслужават и представените студии, статии и доклади. По своята тематична насоченост и организация, те са поредното доказателство за изследователската находчивост на доц. Янакиев за анализ на теоретични концепции и методологически подходи, с ориентация към приложната психология за разрешаване на тежки проблеми в социалната практика. Не на последно място впечатление прави склонността на кандидата да изучава феномени с интердисциплинарен характер, на база на собствените си умения за психологическа интерпретация. Това разкрива уникалния научно-изследователския почерк на доц. Янакиев, наситен с научно-изследователска прецизност, творчески подход и практическа приложимост.

Приноси (научни, научно-приложни, приложни) и цитирания

Приемам формулираните от доц. Янакиев приноси акценти в представената от него по конкурсната процедура научна продукция като добавям следното:

1. Разработен и апробиран е оригинален интегрален подход за изследване, осмисляне и редуциране на стреса чрез анализ на същността, механизмите, факторите, диагностиката, копинга и изграждането на психологически резилиънс.

2. Въз основа на кроскултурални изследвания за пръв път в България е приложен системен подход за диагностика, превенция и управление на психосоциалните рискове от бърнаут синдром и за развитие на психологически резилиънс при педагогическите специалисти.

3. Детайлизирана е социалнопсихологична феноменология на генезиса, структурата и условията за изследване на нивата на бърнаут и самооценка на резилиънса при учителите.

4. Проведени са интердисциплинарни изследвания в страната и региона, идентифициращи връзката на бърнаут синдром при лекари с различни медицински специалности, с биомаркерите на стреса.

5. Разработена е приложна технология за изследване на психосоциалния дистрес, тревожност и депресия при онкологични пациенти в оперативен етап на лечение, функционално базирана на дистрес термометър, адаптиран за работа в клинична среда у нас.

4. Оценка на личния принос на кандидата

Представените научни трудове са оригинални научни разработки. Депозиранията документация, включително и забелязаните цитирания са релевантни на всички

критерии по смисъла на процедурата за провеждане на настоящия конкурс. Нейният преглед констатира, че кандидатът за професор притежава задълбочени познания по социална психология и широк диапазон от умения за научно-изследователска работа.

5. Критични забележки и препоръки

Нямам забележки и препоръки към доц. Янакиев. Видно е неговото професионално и отговорно отношение към преподавателската и научно-изследователска дейност.

6. Лични впечатления

Представената за рецензиране научна продукция подчертава комплексната психологическа експертиза в досегашната реализация на доц. Юрий Янакиев, която определям за основен принос на неговата изследователска и преподавателска реализация.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Кандидатът в конкурса е представил значителен брой научни трудове, които се отличават по своята теоретико-приложна насоченост. Постигнатите от доц. д-р Юрий Янакиев резултати в учебната и научно-изследователската дейност, напълно съответстват на минималните национални и допълнителните изисквания на Педагогическия факултет, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ. Ето защо с основание изразявам положителната си оценка и препоръчам на Научното жури да предложи на Факултетния съвет на Педагогически факултет доц. д-р Юрий Павлов Янакиев да заеме академичната длъжност „професор“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ по: област на висше образование 3. Социални, стопански и правни, професионално направление 3.2. Психология (Социална психология).

4.03.2024 г.

Велико Търново

Член на научното жури:

/проф. д-р Д. Тасевска/